

Caspar Mauritius Johannes Lagonius Velleius

De Statu Ecclesiastico Dissertatiuncula

Rostochi[i]: Richelius, 1651

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738561878>

Druck Freier Zugang

R. u. Med. 1657.

Martin Linn, Casper / i

Virt. Velljus, Johannes Lagner

155
**DE STATU
ECCLESIASTICO**

Differtatiuncula,

Quam

DEO gratiam dante,

Cum approbatione Venerandæ Facultatis
Theologicæ in Inclyta Rosarum
Academia

SUB PRÆSIDIO

Viri Magnifici, Excellentissimi

DN. CASPARI MAURITII

SS. Theol. D. ejusdemq; P. P. celeberrimi,
ad D. Mar. Eccles. meritissimi, & Academiæ
p. t. Rectoris, Avunculi sui plurimum
honorandi,

*publico Doctorum examini subjectam
defendit Autor*

JOHANNES LAGONIUS VELLEJUS,

Cimbrò-Danus.

*Die 12. Aprilis horis autemerdianis
in Auditorio Majori,*

—) * (—

ROSTOCHI

Literis Johannis Richelii, Sen. Typogr.

Anno c1s 1ss. LI.

DE STATU

ECCLESIASTICO

Dilectissimi

Quam

DEO Gratias

Agimus quod Vobis hanc Facultatem

Theses in Theologia

Academice

se Praesidio

et M. Mag. V. G. G. G.

JOHANNES CASPARI MARRINI

Assistens in Theologia P. G. G. G.

et M. Mag. Facultatis in Theologia

Academice Praesidio

et M. Mag.

Facultatis in Theologia

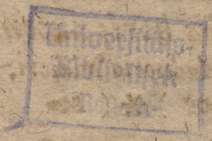
Academice

JOHANNES LAGONIS VELLIS

et M. Mag.

Facultatis in Theologia

Academice

Rostock

Invenit Joannes Nicolaus Schaeffer

anno 1711

JOVA JUVA!

Thesis I.

Quemadmodum summum, unicum ac proprium vere & Catholicæ Ecclesiæ caput, CHRISTUS JESUS, eam invisibiliter per Spiritum sanctum: Sic eandem visibiliter per regni sui œconomos & administratos in hisce terris regit & gubernat.

Ephes. 1, 22
23. & 4.
v. 15. 16.

II. Verùm quia Deus non est confusionis author, sed vult, ut omnia in Ecclesia fiant & ἁρμονίως καὶ ἕνωμένως, ut olim in V. T. ita hodiè in N. disparitatem ordinum & graduum in eadem ad finem usq; mundi servatam voluit. Nam veluti in Re- publ. turbabuntur omnia, nisi sit, qui imperet, & qui pareant: Ita quoq; inordinatissimum futurum est status Ecclesiastici corpus, nisi ordinum & graduum dispar dignitas admittatur.

Ordo in
Ecclesia

1. Cor. 14.
v. 33. 40.

III. Sciendum tamen, quod antequam lex per Mosen rogaretur, nulla in literis sacris extent documenta, è quibus certi gradus in statu illo sacro colligi possint, sed post latam legem, in usu primùm esse cœperint, continuati postmodum in T. N.

Ante Mo-
sen nullus
fuit.

IV. Ad certum tamen numerum præcisè nunquam de- terminati fuerunt, sed prout usus Ecclesiæ exigebat, jam plures, jam pauciores.

nec unquã
certus nu-
merus.

V. Etenim in V. T. tempore Mosis personæ sacræ fuerunt; summus Sacerdos, Sacerdotes secundi ordinis, Levitæ & Nazaræi, qui numerus tempore Davidis ita adauctus est, ut præter hos, fuerint Præpositi, Judices, Ostiarii, Cantores. In N. a. T. præter Apostolos, Prophetas, Evangelistas, Pastores, Doctores, distinctæ ministrorum appellationes enumerantur.

Probatur
ex V. Exo.

28, 29. Lev
21. v. 10.

Num. 8, 6.
seq. & c. *

* 1. Par. 23. v. 2. 3. seq. & N. T. Ephes. 4, 11. Act. 6, 1. 1. Cor. 12, 28. 29. 30. & 14. v. 26. 27. 1. Tim. 3. v. 2. Rom. 12. 8. & c.

VI. Nam crescente Ecclesiâ, necesse est numerum quo- que ordinum sacrorum accrescere; idq; quia omnia munia sa-

Crescente
Eccles. cre-
scra, scit simul

A

numerus ordinum. *Act. 6, 1. 2.* *1. Cor. 1, 17.* *Donorum dispartas ordinem facit.* *Ordo est institutū divinum.* *Propositio* *Ministerij Ecclesiastici* *Necessitas.* *1. Cor. 1, 21.* *Rom. 10. v. 14.* *Act. 10, 6.* *Gal. 1, 12.*

era, quæ in domo Dei obeunda sunt, non possunt ab unius ejusdemq; ordinis hominib; commodè expediri. Sic Apostoli initio quidem omnia veri Pastoris munera obierunt, prædicabant, Sacramenta administrabant, pauperum & ægrotorum curam gerebant, mores auditorum censebant. At verò cùm numerus auditorum maximè cresceret, anima dverterentq; Apostoli, quod non possent fructuosè & concionibus & curæ pauperum præesse, electi sunt Diaconi, quibus cura pauperum concedita est. Imò cùm Ecclesia Dei jam stupenda planè caperet incrementa, adeò ut Paulus diffideret, se posse commodè & Evangelium annunciare, & sacramentorum administrationem decenter curare, ministerium verbi ita curandum suscepit, ut sacramentorum administrationem aliis committeret.

VII. Deinde ipse Deus donorum varietate ordinem facit inter ministros Ecclesiæ, quæ donorum diversitas, cum non solum in primitivæ, sed etiam hodiernæ Ecclesiæ ministris sive doctoribus animadvertatur, ideò in nostra quoq; Ecclesia potest & debet dignitatis atq; graduum differentia retineri.

VIII. Atq; ex his & similibus liquidò constat, distinctos status Ecclesiastici ordines non esse humanum aut novum inventum, sed institutum divinum, in sacris literis tum V. tum N. T. fundatum, & crescente aut decrescente Ecclesiâ numerum ordinum sacrorum modò auctiorem, modò contractiorem esse. De hoc ordine docentium in Ecclesiis ac Scholis, eorumque munere pauca proponere nostri est instituti.

IX. *Doctoribus Ecclesiasticis* primum inter docentes locum damus, quem facilè obrinebunt, si summam eorum necessitatem, utilitatem ac dignitatem respiciamus. *Necessitas* deperdet ex divina ordinatione, quam adeò sanctè & intemeratè Filius Dei observavit, ut ne ipsum quidem Cornelium per Angelum, qui cum ipso loquebatur, de via salutis erudire voluerit, sed ad ministerium Ecclesiasticum, videlicet ad Petrum eum remiserit, à quo audire debuit, quid ipsum facere oportuerit. Ac licet Paulum extraordinariè per cœlestem apparitionem converteret, (unde is negat se suum ab homine Evangelium accepisse,

piſſe) tamen in honorem miniſterii ad Ananiam ipſum remiſit *Act. 9, 6.*
 à quo itidem ipſi diceretur, quid oporteat facere. Et quàm
 triſtes ſeqvi ſoleant effectus ſublato verbi miniſterio, brevibus, *Prov. 29.*
 ſed valde emphaticis verbis docet Salomon, dicens: Cum non *v. 18.*
 fuerit viſio ſive Phophetia, hoc eſt, ceſſante publico verbi mini-
 ſterio, rebellis erit populus, id eſt, ex ſignificationibus phraſeos
 Hebrææ, denudabitur verà ac ſalutari Dei cognitione, rebellis &
 inobediens fiet Deo creatori, feriabitur ac ceſſabit à ſtudio bono- *Mar. 6, 34*
 rum operum, & diſſipabitur inſtar ovium non habentium Paſto-
 rem. Notandum tamen, quod hæc *neceſſitas* non ſit *abſoluta*, *Hypothe-*
 poſſet enim Deus immediatè & extraordinariè etiam abſq; ver- *tica.*
 bi prædicatione & miniſterii Eccleſiaſtici *Κωεργεία* homines
 convertere ac ſalvare, ſed *hypothetica* ex hypotheſi divinæ
Δοξίας, & inſtitutionis unicè dependens. *Utilitas* miniſterii e-
 lucet ex præſtantiffimis illis effectis, quæ mediante ipſius operâ à
 divina gratia ad nos redundant, qualia ſunt, hominum converſio
 à tenebris ad lucem, & à poteſtate Satanæ ad Deum, reconcilia-
 tio cum Deo, illuminatio ſpiritualis, Spiritus Sancti collatio, &
 ſalvatio. *Dignitas* ejuſdem ex neceſſitate & utilitate conſpi-
 citur, ad quam accedit, quod Deus hunc ordinem non ſolùm in-
 ſtituerit, ſed etiam benignè hactenus conſervârit contra Satanæ
 & mundi furores, quod tota SS. Trinitas eò fuerit perfunctâ
 officio, quod honor & contemptus Miniſterii ad ipſum DEUM *Matth. 10.*
 ordinis huius autorem redundet &c. *Summatim*, ſive reſpiciam^o *v. 40.*
 ad *cauſam efficientem*, DEUM ſcil. ordinis huius autorem, ſive ad *Luc. 10, 16.*
objectum, circa quod verſatur, animas ſcil. hominum & myſte-
 ria divina, ſive ad *effectus* divinos, hominum ſcil. converſionem
 & ſalutem, ſive ad *ſocios* huius ordinis, Chriſtum ſcil. caput, Pa-
 triarchas, Prophetas, Apoſtolos &c. ſive ad honorifica *encomia*
 huic ordini à ſpiritu Dei paſſim in ſcripturis ſacris attributa, di-
 gnitas miniſterii ubiq; elucet.

X. Inter hos Eccleſiæ Doctores diverſæ ſunt dignitatis *Diſtincti*
gradus, quos contra Bezam patrociniū à *Teſtibus* fervidiùs ſu-
 ſcipientem, ob *Teſtibus* & concordiam in Eccleſia conſervan- *gradus mi-*
 dam *nistrorum*
Eccleſia-
ſticorum.

dam, ædificationem commodiùs promovendam, pariter & donorum varietatem utiles ac consultos esse argumentis è Test. tum V. tum N. modò adductis nixi certò affirmare minimè dubitamus. Quemadmodum enim inter sanctos Angelos in Ecclesia triumphante Deo ministrantes sunt certi ordines divinitùs constituti: Ita quoq; inter ministros verbi in Ecclesia militante, quæ triumphantis est quoddam ἀπεικόνισμα & διαπασμά- λον, pro Deo legatione fungentes, certi gradus divinitùs sunt definiti,

Eph. 1, 21.

Col. 1, 16.

1 Pet. 3, 22.

2 Cor. 5, 20

De quibus
notandum

Matt. 28.

v. 19. 20.

Joh. 20, 22

1. Cor. 4, 1.

1 Cor. 3, 5. 7

2 Cor. 12, 9.

Divisio mi-
nistrorum
sacrorum
in V. T.

2. Cor. 3, 6.

Ante Le-
gem.

Primoge-
niti.

Gen. 49, 3.

XI. Sed distinguenda hic probè est *potestas ministerij*, à *potestate ordinis*. Quamvis enim diversi necessariò sint in ministerio Ecclesiastico ordines, tamen potestas ministerii in prædicatione verbi, administratione Sacramentorum & usu clavi-um consistens, omnibus ministris ex æquo competit, velut ex æquo concessa est, proinde verbum prædicatum, Sacramenta dispensata, & absolutio annunciata ab eo, qui legitime ad ministerium Ecclesiasticum vocatus est, etiamsi is in infimo ministerii gradu constitutus sit, tam valida sunt & efficacia, quam si à summo Episcopo, Propheta vel Apostolo fuerint prædicata, dispensata & annunciata. Ut enim donorum, ita quoq; gradu-um diversitas non mutat doctrinæ & Sacramentorum vim sive efficaciam.

XII. Tota autem hæc res non potest clariùs dignosci, quam si distincta Ecclesiæ tempora respiciamus. Quemadmodum enim Ecclesia distinguitur in Ecclesiam V. & N. T. ita quoq; ministri Ecclesiæ distribui possunt in ministros V. & N. T. Ver. Test. ministros subdividimus in eos, qui vel *ante legem* Mosai- cam, vel *post* sacris ministeriis fuere initiati. Illorum rursus quidam *ante*, quidam *post diluuium* docuerunt. Utriq; tam V. quam N. T. ministri aut *ordinarij* sive perpetui, aut *extraor- dinarij* sive temporarii fuerunt.

XIII. *Ante legis Mosaicæ promulgationem* & cultus Levi- rici institutionem munus docendi ordinariè à *primogenitis fa- miliarum* fuit administratum, unde Ruben primogenitum suum Jacob vocat primum in donis, seu sacrificiis Deo offerendis.

Idem

Idem constat exemplo Esau, cui tanquam primogenito tribuuntur fragrantæ illæ vestes, quæ certè non aliæ fuere, quàm Sacerdotales. Et quod huc eum primis pertinet, *primogeniti* diserte dicuntur *Sacerdotes*. Præter hos Ecclesiæ per singulas familias distinctæ Doctores ordinarios Deus quosdam extraordinariè excitavit, quibus per apparitiones, visiones, somnia, Angelicas *ὀρασεις* sese clarius patefecit, spiritu Prophetico illos implevit, donis peculiaribus exornavit, corruptelas doctrinæ illorum ministeriò repurgavit, & præ reliquis ad fastigium autoritatis in Ecclesia extulit, unde etiam *ⲁⲓⲗⲟⲩⲁⲗⲟⲩⲁ* Patriarcha & Prophetæ dicuntur. Tales Ecclesiæ ante Moysen collectæ Doctores extraordinarii fuere, *Adam, Seth, Enos, Enoch, Noab, Sem, Abraham, Isaac, Jacob, Joseph.*

XIV. *Post solennem legis promulgationem* Israelitis ex Ægyptiaca servitute eductis in monte Sinai per Moysen divinitus factam, institutum fuit *Leviticum Sacerdotium*, in quo dignitas Sacerdotii ad oriundos ex tribu Levi fuit translata, ut penes illos hæreditaria & ordinaria maneret. *Hierarchia* illa *Leviticæ* in tres ordines fuit distincta. Unus enim inter Levitas erat *summus Sacerdos* Aâronis successor, caput & vertex totius Hierarchiæ, (cui tamen adjunctum fuisse *Collegam*, qui ipso vel absente vel impedito partes muneris sustineret, ob id *Sacerdos secundus* dictus, videtur, qui summo Sacerdote quidem erat inferior, interim reliquis omnibus superior) huic suberant *Sacerdotes* reliqui ex Aâronis posteris oriundi, *secundi ordinis* propterea nominati, quibus *Levitæ* in sacrificiis & aliis divini cultus partibus expediendis ministrabant.

XV. *Sacerdotum officia* quædam ad plerosq; omnes Sacerdotes pertinebant, quædam erant Sacerdoti Summo propria & peculiaria. *Communia* erant victimarum in altari holocausti oblatio, pro peccatis populi in sacrificiorum oblatione deprecatio, solennis populi benedictio, ignis perpetui in eodem altari per ligna subjecta conservatio, thymiamatis in altari ad id destinato incensio manè & vespèri quotidie peracta, lucernarum in candelabro aureo per olei affusionem præparatio, panum propo-

Genes. 27.
v. 15, 27.

Exod. 19.
v. 22.

Patriarchæ.

Act. 7, 8.

Heb. 7, 4.

Jud. v. 14.

Gradus ministrorum

post legem

Sacerdotes Levitici.

Exod. 28, 1

Num. 1, 50.

c. 3, 6. & c.

Quorum tres ordin.

Summus

Sacerdos.

2 Reg. 25, 18

Num. 3, 32

Sacerdotes infer.

Levitæ.

Offic. Sac.

Commun.

Lev. 1, 9.

c. 9, 7.

Num. 6, 23

Lev. 6, 12.

Exo. 30, 7.

Levit. 24. propofitionis fingulis sabbathis facienda permutatio, vacca rufa
v. 2. & 8. extra castra immolatio, ex cujus cineribus parabatur aqua lustra-
Num. 19, 3. tionis; mulieris de adulterio suspectæ in casu zelotypiæ adjura-
Num. 5, 11. tio, lepræ à reliquis scabiei speciebus discretio, leproforum, pu-
Lev. 13, 2. erperarum, menstruarum, & seminisfluorum mundatio, legis
c. 12, 7. divinæ interpretatio, & populi ex ea informatio, tubarum in pro-
c. 14, 2. gressu ad bellum in festis & neomeniis inflatio. *Propria summi*
c. 15, 13. Sacerdotis officia erant, publica pro se, domo sua & toto populo
Mal. 2, 7. ab omnibus immunditiis expiatio die 10. mensis 7. annuatim per-
Num. 10, 8 agenda, reliquorum Sacerdotum consecratio, ultimæ sententiæ
c. 31, 6. in controversiis forensibus pronuntiatio, oraculi divini in causis
Summo dubiis interrogatio. Cæterum, ut ab Aarone Pontificum &
Sacerdoti Sacerdotum, sic per reliquos Levi filios genus *Levitarum* est pro-
propria. pagatum, qui in numerum sacris operantium cooptati, (quod an-
Levit. 16. no ætatis 25. fieri consueverat) victimarum præparatione, vaso-
Num. 8, 10 rum custodiâ, purgatione & aliis operibus Sacerdotibus mini-
c. 27, 21. strabant, & horâ sacrificii psalmos canebant. Adeoq; erant cu-
1 Sam. 23, 9 stodes & janitores, qui portabant arcâ, velum, mensam, cortinas,
Levitarû. tectum tabernaculi, tentorium, funiculos, vasa, tabulas, vestes,
Num. 8. v. columnas, bases, & totam supellectilem; distributi erant in *tres*
24. 25. 26. familias: *Gersonitharum, Caathitarum ac Meraritarum*, singulisq;
Quorum divino mandato assignatum, quas sacræ supellectilis partes por-
tres fami- tarent, sed jus sacrificandi non habuerunt.
lia.

XVI. Aucto & Israelitarum & Levitarum numero Pro-
Numer. 3. pheta Regius David Sacerdotes ex Eleazar & Ithamar Aaronis fi-
& 4. liis prognatos in 24. familias sive classes distribuit, & ordinem
Num. 18, 3 earum fortibus divisit, ut singulis septimanis novi Sacerdotes
Ordines ex aliis familiis accederent; cumq; singulis Sabbathis nova Sa-
Sacerdotû cerdotum familia sacrorum ministerio adhiberetur, singulorum
à Davide ministerio certi dies præscribebantur. Singulis classibus præ-
instituti. rant Sacerdotes, qui principes Sacerdotum & sanctuarij vocaban-
24. Famil. tur. Cessante verò ministeriò ferendæ arcæ, Levitarum alios
1 Par. 24, 5 statuit Sacerdotum & templi ministros, alios cantores, alios janito-
2 Par. 23, 5 res, alios scribas, alios iudices. Sacerdotum & templi ministri a-
2 Reg. 11, 7. quam & ligna portabant ad tabernaculum & decimas recipie-
Luc. 1, 5. bant,

1. Par. 24, 5. Ministri Sacerdotum & templi.

bant, templum & vasa ejus purgabant, si quando contaminata forent, sacrificia Sacerdotibus adducebant, & in horum pellibus detrahendis, inq; aliis, quæ opus essent quotidiè, aut sabbatho, aut diebus festis eos adjuvabant, præcavebant insuper, nè quis impurus tabernaculum ingrederetur &c. *Cantores* psallebant hymnos sacros tempore sacrificii, & voce & organis, vid. tubis, cymbalis, psalteriis, cytharis. *Janitores* ad januas templi excubabant & sacras arculas observabant, quorum munus reliquis omnibus inferius fuisse videtur. *Scriba* describebant, legebant & interpretabantur sacras literas. *Judices* dirimebant controversias. Atq; hisce Levitis ministrabant *Nathanai* ex Gibeonitis propagati, qui ligna cædebant & aquas hauriebant.

Cantores.

Janitores

Pf. 84, 11.

Scriba.

Jer. 8, 8.

Judices.

XVII. Ordinariè igitur ministerium Ecclesiasticum à Mose usq; ad Christum *Leviticis Sacerdotibus* fuit demandatum, quia verò illi in conservanda ac propaganda doctrinæ cœlestis puritate erant quandoq; negligentes, Baëliticis aliisve idololâtricis cultibus eam contaminabant, atq; exinde variæ corruptelæ oriebantur, extraordinariè vocavit DEUS *Prophetas*, qui à corruptelis illis doctrinam repurgarent, ad pœnitentiam comminatione pœnarum securarum populum cohortarentur, atque promissionem de Messia repeterent & illustrarent. In docendo munus horum cum Sacerdotum conveniebat, sed differabant (1) *Origine*. Sacerdotes semper erant ex tribu Levitica, & quidem ex Aâronis posteritate, sed Prophetæ etiam ex aliis tribubus divinitus excitabantur. (2) *Modo vocationis*. Sacerdotes per ordinariam successione ministerium Ecclesiast. obtinebant, Prophetæ per extraordinariam missionem, peculiari spiritus S. afflatu illi admovebantur. (3) *Officiò*. Sacerdotum officium erat non tantum docere, sed etiam sacrificare. Prophetæ verò docendi munere contenti partes sacrificandi nunquam attingebant. Singulare autem & extraordinarium fuit *sacrificium Elizæ*, peculiari Dei instinctu ad convincendos Baëliticos Sacerdotes factum, ac eapropter extra locum à Deo definitum, quod alias severè erat prohibitum, oblatum. 4 *Donorum mensurâ*. Sacerdotes non fuerunt instructi donò miraculorum,

Prophetæ.

Discrimen

Sacerdotum

&

Prophetarum

V. T.

1. Reg. 18.

v. 38.

B

nec

nec scientiâ futurorum. Sed Prophetæ donô miraculorum, scientiâ futurorum, aliisq; peculiaribus & extraordinariis donis præditi fuerunt, dicti alias videntes. (5) *Doctrina certitudine.* Sacerdotes errandi periculo fuere obnoxii, sed Prophetæ utpotè à Deo afflati, in doctrina non errârunt, nec errare potuerunt. (6) *Duratione.* Sacerdotes fuerunt in populo Israëlitico usq; ad Christum, sed Prophetæ à temporibus Samuelis usq; ad Malachiam ultimum V. T. Prophetam floruerunt, post cujus tempora nullus amplius ad Israëlitas missus fuit Propheta.

*Ministri
Ecclesiæ in*

*N. T. ante
Christi a-
scensionē.*

Joh. Bapt.

*Luc. 3, 2.
Christus.*

*Joh. 1, 15.
Matt. 3, 17*

*1. Pet. 5, 4.
Heb. 2, 17.*

*1. Pet. 2, 25.
Hebr. 1, 1.*

Apostoli.

*Matt. 4, 18
c. 28. v. 19.
Et c.*

Discipuli.

Luc. 10, 1.

*Post Christi
ascensionem.*

*Ephes. 4.
v. 11. 12.*

*1. Cor. 12.
v. 28. seq.*

*Tit. 1, 5.
Actor. 6, 1.*

XVIII. In N. T. *Johannes Baptista* divinô mandato ministerium docendi & baptizandi inchoavit, viamq; Christo paravit. Eum statim sequutus est ipse CHRISTUS Dei filius in carne manifestatus, qui ad hoc officium solenniter in baptismo est introductus, & propterea dicitur *δεξιωρίμω, δεξιερως, ἑπι-
οικωσῶν τῶ ψυχῶν*; atq; in eo typus Sacerdotii Levitici complementum suum obtinuit. Cæterùm cum non solum ad docendum, sed etiam & quidem cum primis ad genus humanum per passionem & mortem redimendum à Patre cœlesti missus fuerit, quò redemptionis opere peracto ad dextram Dei considere debuit, ideò 12. elegit *Apostolos* in primo statim ministerii sui exordio, quos peculiariter sibi ascitos & associatos ita in schola sua informavit, ut ad Evangelium in toto orbe prædicandum ipsos postea ablegaret, sed & alios 70. *Discipulos* in civitates Judææ ad prædicandum misit binos ac binos.

XIX. Atq; hic *ante Christi ascensionem* inter Ecclesiæ N. T. ministros fuit ordo. Verùm *post ascensionem* Christi, plures fuere inter Ecclesiæ ministros gradus atq; ordines constituti. Christus enim ad dextram Patris per suam in cœlos ascensionem collocatus dedit alios quidem *Apostolos*, alios verò *Prophetas*, alios autem *Evangelistas*, alios autem *Pastores* ac *Doctores*, ad coagmentationem sanctorum & opus ministerii. *Episcopos* ordinârunt Apostoli, & ut Pastores suo operi commodius vacarent, ipsis *Seniores* ad Ecclesiæ gubernationem, & *Diaconos* ad curam pauperum aliorumq; afflictorum adjunxerunt.

XX. Inter hos quorundam *vocatio* fuit *immediata* & nulli certo

li certo loco alligata, qualis, sicut olim fuit vocatio Moſis, Eſaïæ, Jerem. ſub V. ita & Apoſtolorum, Prophetarum & Evangeliſtarum ſub N. fœdere: quorundam verò *mediata* & miniſterium certorum locorum, qualis fuit Aaronis ac cœterorum Sacerdotum & Levitarum in V., Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, Paſtorum, Doctorem in N. T. Deinde quidam *ordines* fuere *certi temporis*, & Eccleſiæ fundationi peculiariter deſtinati, qui ideoq; Eccleſiâ conſtituta expirârunt, utpote munus Apoſtorum, Prophetarum, Evangeliſtarum, dona ſanationum, virtutes, generalium linguarum: quidam verò *perpetui* ſunt in Eccleſiâ, & Eccleſiæ pleniori ædificationi & conſummationi inſerviunt, quorum officium uſq; ad Chriſti adventum extenditur, ut Episcopi, Presbyteri, Paſtores, Doctores, Diaconi. De ſingulis ordine ſuo loco diſſeremus.

XXI. *Apoſtoli* erant primarii & univerſales Eccleſiæ N. T. Doctores, ad Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, quod eſt Chriſtus, ubiq; terrarum ponendum ab ipſo Chriſto immediate atque extra ordinem miſſi, dono abſq; errore alios docendi, doctrinæq; ſuæ veritatem miraculis confirmandi inſtructi. Atq; ad hoc ſummum Apoſtolatus officium ſolemniter inaugurati ſunt die Pentecoſtes viſibili Spiritus S. effuſione, redintegratâ prius ſanctâ ipſorum dodecade per Matthiam in locum Judæ prodiſtoris ſortis judiciò electum, & poſtmodum adjuncto ipſis Paulo electo illo Chriſti organo, qui ſe paſſim vocat Apoſtolum.

XXII. *Propheta*, qui ſub N. T. vixerunt, donò, tum futura prædicendi, tum loca ſcripturæ difficiliora perſpicuè interpretandi, & ad Eccleſiæ ædificationem dextrè applicandi ſingulari ſpiritus illuſtratione præditi fuerunt. A priore dono deſcribitur Agabus, qui famem ſub Claudio, & Pauli vincula præ-nunciavit; & hoc donò benigniſſimus Deus vi promiſſionis ſuæ etiam fœmineum genus in illo N. T. exordio inſtruxit. Ab utroq; Barnabas, Simeon aliàs dictus Niger, Lucius Cyrenæus, Manahen & Saulus, qui propterea Prophetæ & Doctores appellantur. A poſteriore, illi de quibus Apoſtolus diſſerit ad Corinthios.

XXIII. *Evangelistarum alij* ab Apoſtoliſ ab Apoſtoliſ ad Evangelium

una cum ipsis prædicandum vocati erant, ideoq; ipsos ut *Κωμω-
ροι* & *Κωμωσιστροι* comitabantur, nisi cum ab ipsis ad tempus
Iren. lib. 3. certis quibusdam Ecclesiis præficerentur: quales erant Barna-
c. 11. § 14. bas, Timotheus, Titus, Tychicus, Silvanus, Judas, Barsabas,
Hier. in ca scipulis: alij erant amanuenses Spiritus S. & scriptores historiae
tal. Illustr. Evangelicæ de vita & morte, dictis & factis Salvatoris Christi.
Euseb. l. 6. Inter hos duo fuere Apostoli propriè sic dicti, *Matthæus* & *Jo-*
hann. c. 13. *hannes*, duo Evangelistæ specialiter ita appellati, *Marcus* Petri,
Et c. & *Lucas* Pauli individuus comes.

Pastores. XXIV. *Pastores* erant verbi divini dispensatores, certis
 Ecclesiis docendis ac regendis ab Apostolis & Evangelistis præfe-
Matt. 28. cti: disseminato enim in omnes partes mundi Evangelio, excur-
v. 20. sus non fuit amplius necessarius, sed unicuiq; Episcopo aut Pa-
c. 18. v. 17. stori suæ Ecclesiæ cura commissæ est. Horum officii partes i-
Act. 20, 36. psum cum superioribus Ecclesiæ Doctoribus extraordinariis com-
Eph. 3, 14. munes quidem fuerunt; Populum Dei ex verbo ipsius docere,
 eidem Sacramenta juxta Christi institutionem administrare, pro
 eodem preces suas ad Deum fundere, & frænô disciplinæ Eccle-
 siasticæ eum intra limites obedientiæ Deo secundum verbum
 ipsius debitæ continere, sed privilegiô infallibilitatis destituebantur,
 & errare poterant, si à doctrina Apostolica discedere &
 propriis speculationibus indulgere vellent: immediatâ enim vo-
 catione carebant, nec dono miraculorum instructi, nec ad mu-
 nus Apostolicum Ecclesias fundandi & Evangelium in toto or-
 be prædicandi electi.

Doctores. XXV. *Doctores* erant Prophetarum N. T. imitatores,
 qui diversarum linguarum, scientiarum atq; historiarum cogni-
 tione instructi, sacras scripturas juxta fidei analogiam interpre-
 tabantur, easq; aptâ methodo aliis proponentes, ab hæreticorum
 corruptelis & infidelium calumniis vindicabant. Quos idcirco
 Apostolus à Pastoribus discernit, quod illi in doctrina & redargu-
 tione ad fidem vacillantium confirmandam, hi in correctione
 & admonitione ad vitam peccantium emendandam operas suas
Rom. 12. præcipuè occuparent. Unde illis *κατ' ἐξουσίαν* docendi, his ex-
v. 7. 8. hortandi munus attribuitur. XXVI.

XXVI. *Episcopi*, Latinis Inspectores, sive ut hodiè in Ecclesia loquimur Superintendentes, speciali significatione fuere ministri Ecclesiæ, quibus ob *ἡγεσίαν* Ecclesiasticam & concordiam alendam inter ipsos Pastores, non solum commissi gregis cura, sed etiam aliorum Pastorum ac Presbyterorum inspectio demandata est; adeoq; & docendi Ecclesiam, & in doctrinam, vitam ac mores Pastorum inquirendi munus iis commissum est, quo nomine etiam à Diaconis discernuntur.

Phil. 1, 1.
1 Tim. 3, 2. 8.

XXVII. *Presbyteri* ac *Seniores* in Apostolica & primitiva Ecclesia secundum sententiam communiorem fuere duplices. Quidam enim laborabant in verbo & doctrina, h. e. erant Pastores & Doctores Ecclesiæ; quidam erant duntaxat *ἡγούμενοι*, qui unà cum Doctoribus Ecclesiam gubernabant, curam religionis & doctrinæ habebant, morum censuræ ac Ecclesiasticæ disciplinæ conservandæ præerant, cum magistratus adhuc Ethnicus docentes in Ecclesia hac in parte destitueret. Ex utrisq; simul conjunctis collectum fuit illud collegium sacrum, quod Paulus vocat *Presbyterium*, cui hodiè respondet *Consistorium*, sive senatus Ecclesiasticus, in quo Ecclesiasticæ & politicæ personæ præsidet, potissimum disciplinæ Ecclesiasticæ curam habentes.

Presbyt.
1 Tim. 5, 17.

Act. 15, 22.
Heb. 13, v. 7
17. & 24.

1 Tim. 4, 14

XXVIII. *Diaconi* non saltem mensis ministrabant, h. e. providebant pauperibus, orphanis, viduis ac peregrinis de necessaria sustentatione in illabonorum communiione, & dispensationi bonorum Ecclesiasticorum præfecti erant, (unde hodiè præfecti ærarii Ecclesiastici) sed etiam Episcopis sive Presbyteris in docendi & Sacramenta administrandi munere erant conjuncti, ut vices eorum nonnunquam supplerent, & labores allevarent.

Diaconi.
Act. 6, 2.

XXIX. Hisce Apostolicis viris successerunt primitivæ Ecclesiæ Doctores, quos *Patres* appellare consuevimus. Illos secuti sunt Doctores *Scholastici*, per quos licet magna in doctrinam Christianam tenebræ immixta fuerint, ob confusionem Philosophiæ & Theologiæ, tamen illo quoq; tempore & Ecclesiam & ministerium Deus conservavit, retentis fundamentalibus doctrinæ Apostolicæ capitibus apud aliquos integris, & exci-

Patres.
Scholastici.

Lutherus.

tatis oppressæ penè veritatis testibus errores invalescentes accu-
santibus ac damnantibus, donec tandem ministeriò *B. Lutheri &*
Symystrarum lux doctrinæ Evangelicæ ex Papalium errorum
ac superstitionum tenebris singulari Deibeneficiò emergens Ec-
clesiæ fuerit restituta, ac longè latèq; in ea propagata, ministeriò
Evangelico ad nostra usq; tempora contra omnes Satanæ cona-
tus & molitiones conservatò, atq; ad ultimum usq; iudicii diem
conservandò.

Ministri
Ecclesiæ
nostris mo-
ribus &
temporibò
Episcopi.
Præpositi.
Pastores.
Diaconi.
Archidia-
coni.
Scholæ se-
minaria
Ecclesiæ.

XXX. Atq; hæc de ordine & munere ministrorum sa-
crorum V. & N. T. dixisse sufficiat; nostra tempora quòd atti-
net, ultra *Superintendentes, Præpositos, Pastores, Diaconos* atq;
Archidiaconos, vix alia personarum verè & strictè Ecclesiastica-
rum nomina sunt nota, vel usu observata, ad quos quæ spectant,
nonnulla ex præcedentibus elici possunt, nonnulla ob nimiam
prolixitatem tædium plerunq; lectoribus parientem scientes
præterimus, cum & de his plurimi plurima scripserint. Pergimus
ad Doctores & ministros Scholasticos.

XXXI. Ad statum Ecclesiasticum pertinent & reduci
necessariò debent *Scholæ*, quæ sunt veluti seminaria & plantaria
Ecclesiæ, sine quibus diu subsistere nequit. Qui enim ad mini-
sterium Ecclesiasticum olim promovendi, illi in scholis prius
sunt informandi ac instituendi, neq; enim salutaris Dei cognitio
post lapsum hominibus innascitur, nec *ἡγούτης* in ministerio re-
quisita immediatè absq; prævia informatione alicui conceditur.
Quemadmodum hortus optimè licet cultus, & feracissimis ar-
boribus uberrimè confitus ætatem at perennitatem obtinere ne-
quit, nisi in seminariis, quæ ita vocant, ac plantariis tenellæ edu-
centur ac formentur arbores, quæ in locum vetustate marcida-
darum ac emortuarum olim succedant: Sic Ecclesiasticum mi-
nisterium diu conservari nequit incolùme, nisi in scholis for-
mentur & educentur, qui ministris ad æternæ vitæ consortium
per mortem translatis in officio succedant. Imò sublatis scholis,
friget pietas, exulat religio, pessum it regio, sordet justitia, &
dissuitur omnis humanæ societatis communiò; Scholæ igitur
sunt omnis virtutis ornamentum, labantis patriæ firmamentum,
Eccle-

Ecclesiæ senescentis fundamentum : In scholis animi si languent, gloriæ studio excitantur, si subsistant, honestâ quâdam æmulatione instigantur, si progrediantur, spe præmii invitantur, si scopum assequantur, hōnorantur, juxta illud Poëtæ *πλουθὺν ἀλῆθην* :

Ut rosa dat florem, flos fructum, fructus odorem :

Sic Schola dat morem, mos laurum, laurus honorem.

Quemadmodum itaq; in corpore humano suavissima est venarū & arteriarum *Συζυγία* sive combinatio : Ita in corpore Christi mystico Ecclesiæ ac Scholæ pulcherrimâ quâdam harmonia sibi invicem sunt conjunctæ.

XXXII. In Scholis autem eminent *Academia*, quæ sunt *Academia* cætus docentium certis privilegiis munitus, & vulgò *universitates* appellitantur, non quod universa artium liberalium genera, & studium universi, h. e., optimarum omnium disciplinarum, ac rerum complectantur, ut autumant Goclenius & Besoldus, nam & Academia Parisiensis, & Aurelianensis nomine universitatis salutantur, cùm tamen in illa nulla sit juris civilis professio, in hac autem nulla Theologica ; sed quia in Academiis ex collegiis variis una societas constituitur, ut ex singulis fiat universitas, ad quam etiam universis pater aditus, tanquam ad privilegatas quasdam nundinas.

XXXIII. Plerumq; nihilominus *Academiae quatuor* continent *Facultatum Collegia* : *Theologica* nimirum, *Juridica*, *facultates Medica*, & *Philosophica*, sub qua *linguarum* quoq; professionem *in Academia* comprehendimus.

XXXIV. *Facultati Theologicae* primum locum merito *Theologica* tribuimus, sive enim ratione objecti, sive medii, vel etiam ratione utilitatis & certitudinis una scientia alterâ melior ac præstantior dicatur, nemo non fatebitur Theologiam reliquas scientias superare, atq; hinc *Theologos* primò honore dignos esse, quod in prioribus satis demonstratum existimamus.

XXXV. Huic succedit *Facultas Juridica*, quæ utilitate *Juridica* suâ in omnes reipub. articulos se diffundit, ut sine ea neq; domus ulla, nec civitas ad momentum possit subsistere, *per eam* stat choro

choro & foro iustitia, quæ vinculum est universæ societatis civilis, literis decor, religioni nitor; per quam Reges, & Principes iusta decernunt. *Hæc* mœrentes solatur, afflictos excitat, jacentes erigit, sceleratis est exitio, innocentibus præsidio, viduis & orphanis auxilio. Hinc Professores hujus scientiæ, sive Juri non tantum Sacerdotes dicuntur iustitiæ, sed & amici, imò Patres Imperatoris; domus etiam eorum honestissimò titulo indigentantur, ipsorum recussimè responsa & saluberrimè consultata appellantur *Omcula*.

Medica.

XXXVI. Tertium locum obtinet *Facultas Medica*, quæ summam etiam habet necessitatem, utilitatem ac dignitatem. Naturæ enim minister *Medicus* est, nec sine commoda valetudine humana felicitas sibi constat, etsi cæterorum bonorum abunde sit, cum sanitas omnium bonorum temporalium sit optimum. Et cum morbi corporis à Medico curantur, tanti beneficii minimè expers est animus. Quemadmodum enim ii, qui mare navigant, si tempestate exortâ navis jam rimas ageret, undam & fluctus admitteret, aliquis autem esset ex illo numero, qui vel præsentia animi, vel arte omnes è tanto periculo liberaret, & navem in portum statueret, is gloriam non servatæ navis, sed hominum merito referret: Ita *Medici*, qui in corpore ipso animum servant, non tam corpus mihi, quam id, quod in corpore præstantissimum servasse videbuntur.

Philosophica.

XXXVII. Tandem ordo *Facultatem* tangit *Philosophicam*, quæ licet ratione loci infima, non minus tamen, quam reliquæ facultates necessaria, utilitatisq; & commodorum plenissima, ut quæ viam aperit ad altiores deveniendi. Quamvis non ignorem, quod sint, quibus visa fuit releganda Philosophia, & potissimum Mathematica, Metaphysica, Logica, Eloquentia, Poësis. Poëtas quidem è repub. sua exterminavit Plato, eo quod moribus noceant, & pessima exempla venenum melle conditum instillent: Eloquentiam alii, quod ad seditiones, motus, oppressionem bonæ causæ, quæstum, odia deniq; civium faciat: Mathematicam propter Astrologiam judiciariam: Metaphysicam eò quod futili subtilitate atq; inutili curiositate omnia fœdet:

det: Logicam propterea, quod captiosos & contentiosos faciat: Tamen hæc omnia uno ictu succiduntur, si rerum præstantissimarum non usus, qui multò maximus est, ut nobis tacentibus res ipsa loquitur, sed *abusus* tollatur.

XXXVIII. Academiis inferiora sunt *Gymnasia*, his *Schole triviales* & aliæ minores. In *Gymnasiis* docent variarum facultatum Professores, numerò tamen & dignitate minores, quàm Academici. *Scholis* pro ratione loci constitutis præsunt *Rectores* cum suis *Collaboratoribus*, sive Collegis.

XXXIX. Verùm cum homo perfectione susceptâ optimum sit cunctorum animalium, utpote propter quem reliqua omnia sunt condita, contra verò pessimum sit omnium animalium, si alienus fiat à doctrina, lege & judiciis, ideò tanta major circa puerorum institutionem suscipienda cura est, quanto majora incommoda ex neglecta eorum disciplina nascuntur. Sicut enim ager naturâ fertilis, si incultus squaleat majori copiâ spinas, infelix lolium, & alia id genus profert; Ita & puer quo præstantiori indole præditus est, si negligatur, ad vitia faciliùs defleat, adeò ut quo generosiori priò animo fuerat, tanto majora postmodùm scelera committat. Et ut vitium primæ concoctionis non corrigitur in secunda & tertia; Ita quoq; errata commissa in educatione juventutis nullis postea dehortationibus emendantur: adeoq; ut ad esse faciat nativitas, ita ad bene esse institutio. Et veluti in semente posita spes messis est; Ita totius reliquæ vitæ expectatio ab educatione pueritiæ pender, in qua fundamentum Ecclesiæ & reipubl. tam togatæ, quàm sagatæ latet. Ergo qui non rectè instituunt ac erudiunt liberos, non solum ipsis liberis, sed etiam reipubl. faciunt injuriam, quod in primis de publica institutione, quæ fit in scholis & gymnasiis accipiendum, quippe *publica informatio privata* semper est *preferenda*, cui liberos suos nemo, si id respub. poscat, subtrahere valet, siquidem illi æquè ac parenti nascuntur. Curæ itaq; magistratus cujusq; loci incumbit, ut tales præfiantur scholis Ludimoderatores & Præceptores, qui ad functionem hanc maximè sint idonei, tam ratione eruditionis ac dexteritatis, quàm pietatis, humanitatis & modestiæ

stia, ut pueri non tantum in literis, sed etiam in Christianismo ac pietate proficiant, & vitam insectentur virtuosam. Æterne DEUS, ac Pater Domini nostri JESU CHRISTI spiritu tuo docentes ac discentes in Ecclesiis & Scholis rege atq; gubernas, ut vergant omnia in nominis tui sempiternam gloriam, & multarum animarum æternam salutem, A M E N.

Ad Eximium

DN. RESPONDENTEM,

Sororis meæ Filium optatissimum,

Quem non sedulitas, quem non labor improbus
urget,

Edita doctrina templa subire nequit.

Tu, quid sedulitas possit, testaris abundè

Nec verbis opus est, ipsa ubi res loquitur.

Gratulor & plausu testor mea vota secundo,

Quod cœptum est, faustis exeat auspiciis.

PRÆSES.

Ad Præstantissimum DN. RESPONDENTEM

*Amicum, & hætenus Convictorem ac Domesticum
singulariter dilectum.*

Dum labari turbam, venerandaq; nomina dicis
JANE, tuum inter tot nominâ nomen habes,

Quæris quod? Lunam, & vigilas juro Selenas

Vel patriæ Rector, vel quoq; Pastor eris.

Augustus Varenius, SS. Th. D.

Hebraicorum Prof. publ.

Ad

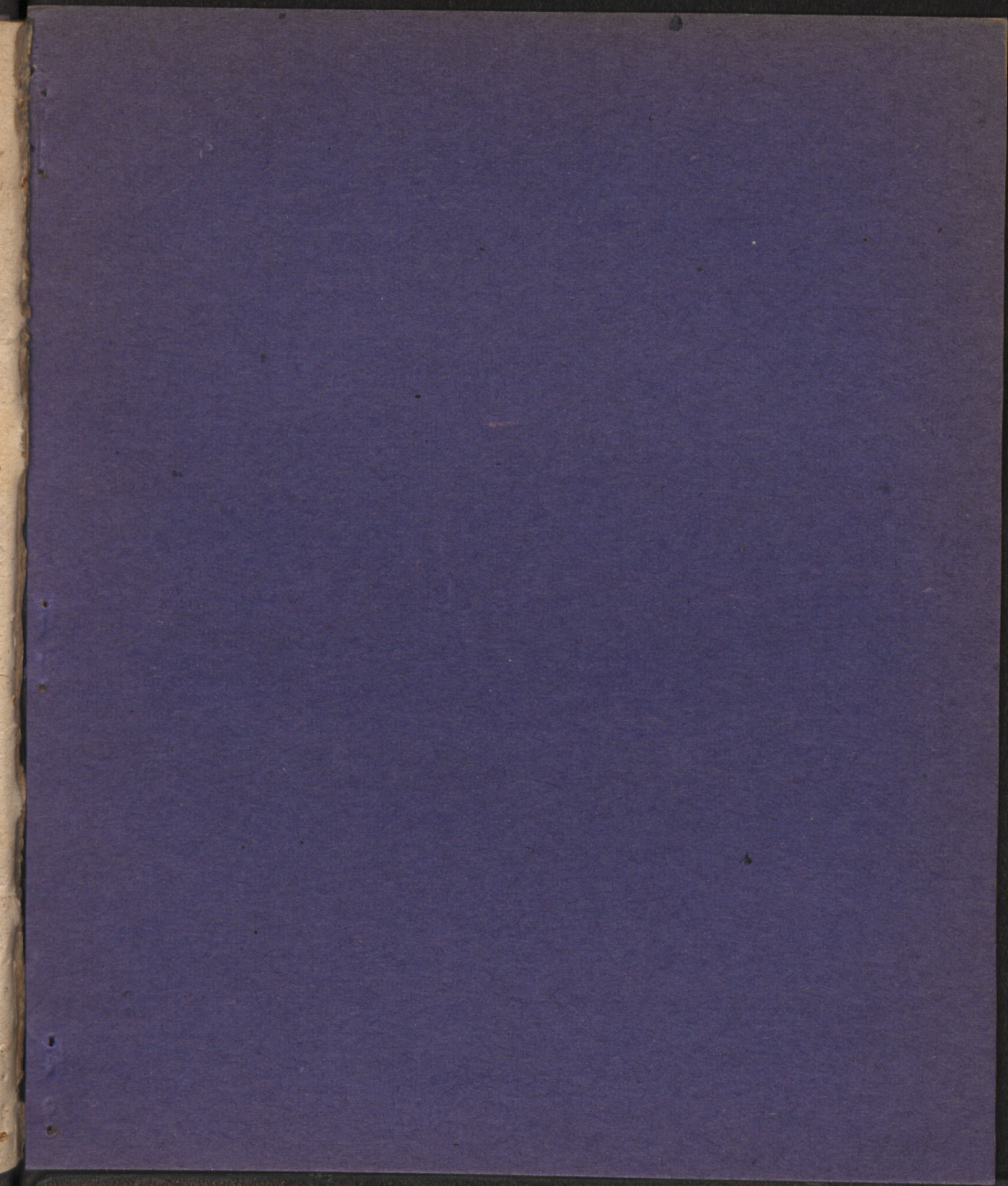
Sic medias inter glacies, Boreæq; sonori
Pectora nata, gelu, Musarum ardore calere
Mi VELLEIE probas, calido virtutis amore?
Gratulor ingenui ingenii prælustribus ausis,
Hæc tibi nam viridem, contexet fervida, laurum,
Sedulitas, quæ remigio subvecta faventi,
Vasta laborandæ tentat fastigia famæ.
Heroumq; ingressa vias, quos Gloria mundo
Consecrat, à feris habitura Nepotibus olim
Quod segnis lethi, nebulas expugnet incertis!
Sanctaq; composito, quia digeris ordine castra,
Theiologi, vires belli non infimus Hector.

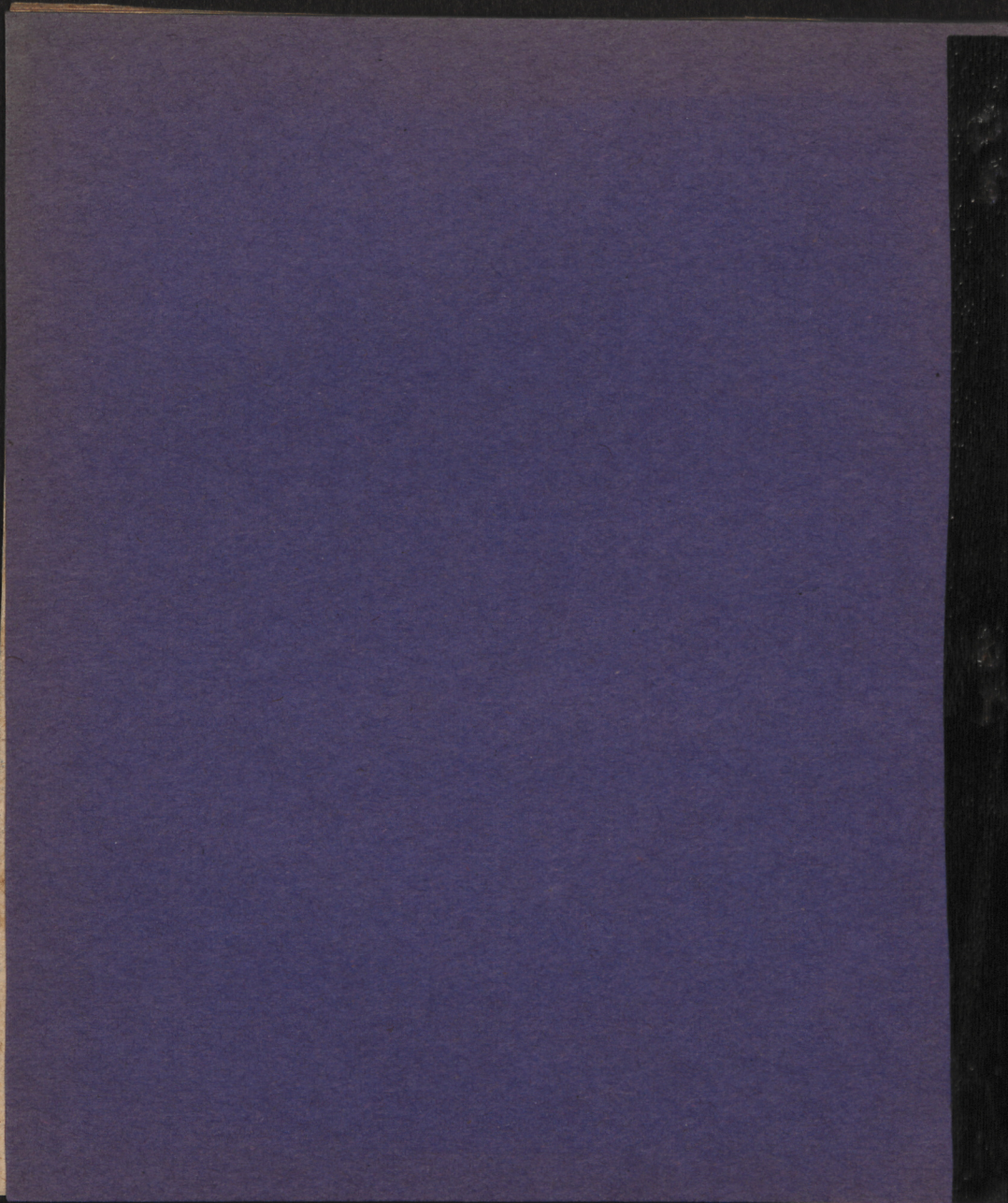
*Hiscæ, utut aridâ venâ, rapidaq; crenâ
positis, Sympatriotæ & consalino
suavissimo gratulabundus*

applaudabat

*Axelius Trugillius,
Christiania-Norigus.*

Ad Eximium Dn. R.

IN Disputatione Publicâ d
Ecclesiasticum Statum deside
Eximie JANE, gratulans n
Applaudo, Discens, dispu
Hoc de statu sacrisq; rebus
Ut augeas *Ecclesiasticum Sta*
Fructum ferens uberrimo

Johannes Cor
Pap

Non miles sine pugnando Chilia
Sic sine certando vix, Studi
Doct̃or vel slavâ præclarus in Arte
Improbis ante labor quàm com
Est opus à teneris labor, in viridig
Laus virtutis amat cominus e
Hanc **V**ELLE JE meres. dum jam
Publica, quam summū NUM

Ita Convictori f

Erne

ol. Lic.
P.

(S)

ur;

:

ior.

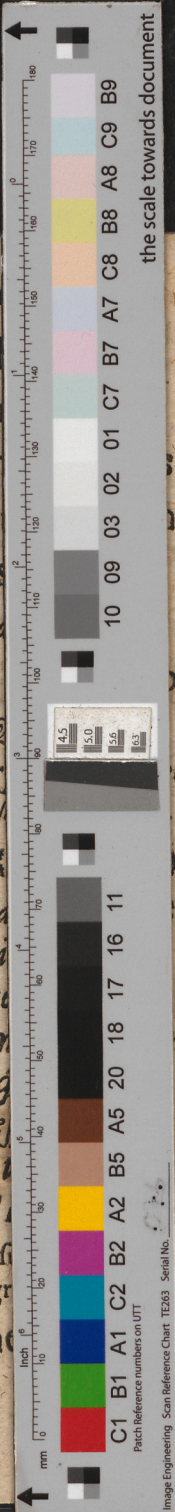
aratur

urvet!

elius,

hab.

Sic

the scale towards document